

KELETOS PRIEŽIŪROS INSTITUCIJŲ BENDRAI IR KOORDINUOTAI VYKDOMŲ PATIKRINIMŲ ATLIKIMO GAIRĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Keletos ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių viešojo administravimo subjektų (toliau – priežiūros institucijos) bendrai ir koordinuotai vykdomų patikrinimų atlikimo gairės (toliau – Gairės) yra rekomendacinio pobūdžio taisyklės, kuriose apibrėžti bendrų patikrinimų organizavimo ir veiksmų koordinavimo, patikrinimais sukeltos naštos ūkio subjektui, patikrinimų atlikimo trukmės ir korupcijos prielaidų atsiradimo mažinimo aspektai.

2. Gairių tikslas – numatyti atvejus, aprašyti priemones ir būdus, kurie palengvintų bendruosius ūkio subjektų veiklos patikrinimų procesus, ir sąlygas, kurioms esant yra tikslinga atlikti bendrus patikrinimus.

3. Gairėse vartojamos sąvokos:

3.1. **Ūkio subjekto veiklos patikrinimas** (toliau – patikrinimas) – teisės aktų reglamentuoti viešojo administravimo subjektų veiksmai, kuriais tikrinama ūkio subjekto veikla.

3.2. **Ūkio subjektų veiklos priežiūra** (toliau – priežiūra) – suprantama taip, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme. Laikoma, kad viešojo administravimo subjektas vykdo ūkio subjekto veiklos priežiūrą, jeigu atlieka ūkio subjekto veiklos patikrinimus.

3.3. **Kelių priežiūros institucijų bendrai ir koordinuotai vykdomi patikrinimai** (toliau – bendri patikrinimai) – patikrinimai, kuriuos vienu metu atlieka dvejų arba daugiau priežiūros institucijų inspektoriai.

II SKYRIUS PATIKRINIMAIS SUKELIAMOS NAŠTOS ŪKIO SUBJEKTUI IR PRIEŽIŪROS VYKDYMUI REIKALINGŲ IŠTEKLIŲ MAŽINIMAS

4. Patikrinimai laikytini daugiausia žmogiškųjų ir finansinių išteklių reikalaujanti priežiūros veikla tiek pačiai patikrinimus atliekančiai institucijai, tiek ir ūkio subjektui. Patikrinimo metu verslo subjektai priversti laikinai atitraukti savo darbuotojus nuo pagrindinių savo veiklų vykdymo, tikslų siekimo ir dėl to patiria tam tikrų išlaidų.

Patikrinimo našta – tai tikrinto ūkio subjekto patirtos su priežiūros institucijos atliktu patikrinimu susijusios sąnaudos, apskaičiuojamos eurai.

5. Priežiūros institucijos siekia atlikti planinius ir neplaninius patikrinimus ekonomiškai, kuo mažesnėmis sąnaudomis, taip įgyvendinant minimalios ir proporcingos naštos principą (veiklos priežiūrą atliekančių viešojo administravimo subjektų veiklos priežiūros veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniais gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą) bei ekonomiškai naudojant valstybės išteklius.

6. Priežiūros institucijoms bendrus patikrinimus rekomenduojama atlikti tik iš anksto gerai įvertinus, ar vykdant tokius patikrinimus tikrai sumažės patikrinimo našta ūkio subjektams, ar tikrai bus efektyviai naudojami tiek ūkio subjektų, tiek ir priežiūros institucijų žmogiškieji ištekliai. Tik tuo atveju, kai visos kartu šios sąlygos bus išpildytos, yra tikslinga pradėti organizuoti bendrus patikrinimus. Neišpildžius bent vienos iš sąlygų, rekomenduojama priežiūros institucijoms ūkio subjektų patikrinimus atlikti atskirai vienai nuo kitos.

7. Tik tinkamai atliekant bendrus patikrinimus, tikėtina, jog ūkio subjektai patirtų mažiau veiklos trikdžių ir mažesnes sąnaudas dėl patikrinimų, taigi galėtų labiau koncentruotis į savo pagrindinę ekonominę veiklą. Kadangi priklausomai nuo priežiūrinės veiklos pobūdžio, kai kurios priežiūros institucijos gali vykdyti tik ūkio subjektų pateiktų dokumentų turinio vertinimą, tokiu atveju bendras patikrinimas suteiktų ūkio subjektui galimybę vienu kartu paruošti visus patikrinimui

prašomus dokumentus, ūkio subjekto paskirti asmenys dokumentus rinks tik vieną kartą. Toks patikrinimo eigos principas galimai leistų užtikrinti, kad ūkio subjekto darbuotojai pasiruošimą patikrinimui ir dalyvavimą patikrinime atliks tik vieną kartą, bendraujant iškart su visomis bendrą patikrinimą atliekančiomis priežiūros institucijomis vienu metu (o ne su kiekviena jų atskirai, kas būtų labiau išstętas laike procesas), ir galėtų greičiau grįžti prie savo tiesioginių funkcijų vykdymo. Ūkio subjektas galimai patirtų mažesnę patikrinimo našą, kas sąlygotų galimai mažesnius nuostolius ūkinėje veikloje. Be to, tai galėtų būti priežastis sumažinti pakartotinių patikrinimų skaičių, nes ūkio subjektas galėtų tinkamiau planuoti savo laiką būtinos informacijos ar dokumentų apie pažeidimų pašalinimą pateikimui.

8. Ūkio subjektas, iš anksto gavęs bendrame patikrinime dalyvaujančių priežiūros institucijų kontrolinius klausimynus ir bendrą patikrinimui būtinų paruošti dokumentų sąrašą (kuriame gali būti tokie pat kelioms institucijoms reikalingi dokumentai), galimai trumpiau užtruktų ruošdamas ar rinkdamas dokumentus, tuo pačiu sutrumpėtų ir kontrolinių klausimynų nagrinėjimo laikas (ypač tokiu atveju, kai klausimynuose nurodomi tokie pat teisės aktai).

III SKYRIUS KORUPCIJOS PRIELAUDŲ ATSIKALSTAMO MAŽINIMAS

9. Vienas iš svarbesnių Gairių siekių būtų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atsiradimo prielaidų ūkio subjekto patikrinimo metu mažinimas. Korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos – kyšininkavimas, prekyba poveikiu, papirkimas, piktnaudžiavimas oficialiais įgaliojimais ar jų viršijimas, dokumentų suklastojimas, sukčiavimas, neteisingų duomenų pateikimas ar kitos nusikalstamos veikos, kai tokių veikų padarymu siekiama ar reikalaujama kyšio, papirkimo arba nuslėpti ar užmaskuoti kyšininkavimą ar papirkimą.

10. Jei patikrinimą atlieka tik viena priežiūros institucija, ūkio subjektas gali bandyti susitarti su priežiūros institucijos atstovu (-ais) nevertinti blogų veiklos dalykų arba juos vertinti palankiau, nei yra iš tiesų, bandyti papirkti ar duoti kyšį, siekiant gauti teigiamus patikrinimo rezultatus. Bet tuo pačiu, ir priežiūros institucijos atstovas (-ai) tiesioginiais ar netiesioginiais veiksmais gali reikalauti kyšio su tikslu arba ženkliai pakenkti ūkio subjekto veiklai (tyčinis patikrinimo rezultatų bloginimas), arba priešingai – klastojant patikrinimo rezultatus pagerinti ar net paslėpti patikrinimo metu nustatytus rimtus pažeidimus.

11. Bendrų patikrinimų atveju tiek ir ūkio subjektui, tiek ir jį tikrinančioms priežiūros institucijoms tampa gerokai sunkiau vykdyti galimas korupcines veikas – ūkio subjektui sunkiau tartis su keliais skirtingų priežiūros institucijų atstovais, gali ir brangiau kainuoti finansiškai, siūlant kyšius daugiau asmenų, sunkiau paslėpti korupcines veikas, kad apie jas nesužinotų kitos priežiūros institucijos. Tuo pačiu, skirtingų priežiūros institucijų atstovams sunkiau klastoti ar kaip kitaip įtakoti patikrinimo rezultatus, nes dalis tų rezultatų gali būti bendri kitoms priežiūros institucijoms tvirtinant jų išvadas dėl patikrinimo atlikimo, arba kad apie korupcines vienos ar kelių priežiūros institucijų veikas kitos bendrame patikrinime dalyvaujančios institucijos nepraneštų atitinkamoms teisėsaugos institucijoms.

Sumažinus korupcijos prielaidas, patikrinimų organizavimo ir koordinavimo procesai galėtų būti spartesni ir skaidresni.

IV SKYRIUS SĄLYGOS, KURIOMS ESANT TIKSLINGA ATLIKTI BENDRUS PATIKRINIMUS

12. Norint, kad bendri patikrinimai tikrai būtų naudingi ir pasiektų norimus patikrinimų našos mažinimo, efektyvaus išteklių naudojimo ir korupcijos prielaidų mažinimo tikslus, reikalinga atitikti tokias sąlygas:

12.1. bendro patikrinimo trukmė, skaičiuojant nuo inspektorių atvykimo pas ūkio subjektą iki išvykimo atlikus patikrinimą, yra trumpesnė negu atskirai atliekamų patikrinimų bendra trukmė;

12.2. bendras patikrinimo atlikimas reikalauja mažiau ūkio subjekto žmogiškųjų ir kitų išteklių, negu atliekant atskirus patikrinimus;

12.3. visų bendrame patikrinime dalyvaujančių priežiūros institucijų patikrinimo dalykas yra susijusi;

12.4. bendrame patikrinime skirtingų priežiūros institucijų inspektoriai vienu metu netikrina skirtingas ūkio subjekto veiklos sritis, nebent tai nereikalauja papildomų ūkio subjekto išteklių;

12.5. bendro patikrinimo atlikimui nėra reikalingi didesni priežiūros institucijų ištekliai, negu atliekant atskirus patikrinimus.

Jei yra išpildytos visos šios sąlygos, tik tuomet bendrame patikrinime norinčios dalyvauti priežiūros institucijos turėtų pradėti organizuoti bendrą patikrinimą koordinuojant tarpusavio veiksmus.

V SKYRIUS

BENDRŲ PATIKRINIMŲ ORGANIZAVIMAS IR VEIKSMŲ KOORDINAVIMAS

13. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nuostatomis, vienu metu gali būti atliekami ne daugiau kaip du ūkio subjekto veiklos planiniai patikrinimai. Priežiūros institucijos, kurių priežiūros dalykas ir forma yra tarpusavyje susiję, gali atlikti bendrą dviejų ar daugiau priežiūros institucijų planinį patikrinimą, jeigu taip sumažėja priežiūros našta ūkio subjektui.

Kiekviena bendruose patikrinimuose dalyvaujanti priežiūros institucija patikrinimą atlieka šios institucijos veiklą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

14. Ten, kur dvi ar daugiau priežiūros institucijų dalijasi pareigą tikrinti tuo pačiu metu tą patį ūkio subjektą, svarbu numatyti, kaip tos institucijos bendradarbiaus ir kaip bus koordinuojami veiksmai. Tam tikslui priežiūros institucijos gali sudaryti dvišalio arba daugiašalio bendradarbiavimo sutartis (arba susitarimus), laikydamos konfidencialumo reikalavimų, kuriose turėtų būti:

14.1. nustatomos aiškios bendro patikrinimo vykdymo nuostatos ir sąlygos, įskaitant patikrinimo aprėptį ir tikslą, bei ištekliai, numatyti tikslo įgyvendinimui;

14.2. aiškiai apibrėžta, kuri iš bendrame patikrinime dalyvaujančių priežiūros institucijų bus laikoma pagrindine, įgyjančia pirmumo teisę gauti patikrinimui atlikti būtinus dokumentus, kurie gali būti reikalingi likusioms patikrinime dalyvaujančioms priežiūros institucijoms;

14.3. apibrėžta, kokių būdu bendrame patikrinime dalyvaujančios priežiūros institucijos keisis reikalinga informacija apie planuojamus tikrinti ūkio subjektus ir informacija dėl patikrinimų rezultatų;

14.4. nustatyta, kaip bus rengiamas ir tvirtinamas bendrų patikrinimų planas, atliekami to plano pakeitimai. Suderintas ir patvirtintas bendras patikrinimų planas turėtų būti skelbiamas priežiūros institucijų interneto svetainėse;

14.5. priežiūros institucijos gali atlikti ir bendrą neplaninį patikrinimą, kuriame dėl poreikio operatyviai reaguoti į turimą informaciją arba dėl kitų aplinkybių dalyvauja tik vienos priežiūros institucijos inspektorius, kuris tokio patikrinimo metu įvertina informaciją, aktualią ir kitoms priežiūros institucijoms. Tokiu atveju, neplaninį patikrinimą inicijuojanti priežiūros institucija su kitomis priežiūros institucijomis suderina, kokius patikrinimui reikalingus dokumentus paims pirmumo tvarka ir vėliau juos pagal poreikį perduos kitoms bendro patikrinimo priežiūros institucijoms;

14.6. jeigu viena ar daugiau priežiūros institucijų negali dalyvauti arba nusprendžia nedalyvauti iš anksto suderintame bendrame patikrinime, tos (-ų) priežiūros institucijos (-ų) pateikta informacija (įskaitant ir informaciją apie patį bendrą patikrinimą) laikoma konfidencialia.

14.7. Ekstremalios situacijos ar paskelbto karantino sąlygomis arba taip tarpusavyje susitarusios priežiūros institucijos gali atlikti ir nuotolinius patikrinimus. Jei visos bendro patikrinimo priežiūros institucijos vykdys nuotolinį patikrinimą, tokiu atveju jos turėtų suderinti, kaip nuotoliniu

būdu bus surenkami ir institucijoms pagal poreikį išdalinami patikrinimui reikalingi dokumentai bei kokios bus reikalingos nuotolinio ryšio ir (arba) techninės priemonės.

Bendradarbiavimo sutartis ne tik įgalintų efektyvesnę ir operatyvesnę priežiūros institucijų bendradarbiavimą organizuojant bendrus patikrinimus, teikiant konsultacijas bei apsikeičiant informacija, bet ir sudarytų prielaidas koordinuotai prevencinei priežiūros institucijų veiklai. Taip pat, bendradarbiavimas padėtų siekti bendrų tikslų – efektyvesnės veiklos priežiūros ir optimalesnės reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų laikymosi kontrolės. Tokiu būdu tikimasi operatyviau atlikti priežiūros veiksmus, reikalingus teisės normomis saugomų vertybių (tokių, kaip gyvybė, sveikata, aplinka, valstybės ir privatus turtas ir pan.) apsaugai užtikrinti priežiūros institucijų kuruojamose srityse, kartu atsirastų galimybė išvengti galimos žalos saugomoms vertybėms kaupimosi.
